GAZETA KRAKOWSKA

Nro 95.

Z KRAKOWA DNIA 28 LISTOPADA 1819. ROKU W NIEDZIELE.

Z Petersburga d. 24 Października d. b.

Przybył tu Hrabia Capo d'Istrias.

W rocznicę koronacyi J. C. M. otworzono w Borysohlebsku uroczyście stowarzyszenie biblijne.

Imieniny J. C. M. obchodzone były w Tobolsku razem z rocznicą urodzin W. Xiężney Maryi Mikołajewny. Biskup w dniu tym celebrował w swey katedrze, a X. Michaylow miał kazanie w języku Bogulskim. Jest to pierwsza mowa publiczna w tym języku w kraiu tym miana. Xiądz ten tłumaczy Pismo S. na język Bogulski.

Z Berlina d. 10 Listopada.

Oto iest ustawa wydana przez N. Króla Jmć względem urządzenia Cenzury pism drukiem ogłaszanych, stosownie do uchwały Seymu Związku Niemieckiego:

My Fryderyk Wilhelm, Król Pruski, &c.

(Po wstępie obeymuiącym uchwałę Seymu, wyraził Monarcha następnie:)

Nie tylko skłonni iesteśmy, wszystkich w tem prawie Seymowem wyrzeczonych umów i oznaczeń, w Naszych do Związku Niemieckiego należących prowincyiach dopełnić i nad ścisłem onychże wykonywaniem czuwać kazać, lecz oraz mieć chcemy, ażeby w całey Naszey Monarchii iednakowe zasady cenzury zaprowadzone były.

Gdy daley przyiętey od Nas odpowiedzialności naylepiey dogodzić będzie można, zostawiaiąc wszelkie i przeszło 20 arkuszy obeymuiące pisma drukowe, iak dotąd cenzurze podległem, dopóki prawo niniey sze w mocy pozostanie, doświadczenie zaś nauczyło, iż dotychczasowe urządzenie cenzury było niedostateczne, niedosyć proste i w wielorakim względzie niedokładne; postanowiliśmy przeto, znieść Edykt względem cenzury z d. 19 Grudnia 1788, niemniey ściągaiące się do niego lub obiaśniaiące go Edykta i Reskrypta, toż samo dawnieysze urządzenia w nowych lub odzyskanych Prowincyiach, tyczące się cenzury, i ogłosić razem dla wszystkich Państw Monarchii, ninieyszey nowy powszechny przepis względem cenzury, za iedyną odtąd zasadę w wspomnionym w prawie Seymowem pięcioletnim czasu przeciągu służyć maiący. Po upłynieniu tegoż, zastrzegamy Sobie, wydać dalsze

postanowienia, iakich okoliczności wymagać będą.

Postanowiliśmy więc, co następuie:

1) Wszelkie xiążki i pisma, które w kraiu Naszym wychodzić będą, maią bydź oddawane do zatwierdzenia ustanowioney w następuiących artykułach cenzurze, bez którey zezwolenia na piśmie nie mogą bydź ani drukowane, ani przedawane.

2) Cenzura nie będzie wzbraniać gruntownego i skromnego zgłębiania prawdy, ani krępować niepotrzebnie pióra autorów, ani ścieśniać wolności handlu xiążkowego. Celem iey iest, zapobiegać temu, co się przeciwi powszechnym zasadom Religii, bez względu na zdania i dogmata szczególnych wyznań religiynych i sekt cierpianych w Państwie; tłumić, co kazi moralność i dobre obyczaie; stawiać tamę fanatycznemu mieszaniu prawd religiynych z polityką i wynikaiącemu ztąd obłąkaniu wyobrażeń; nie dopuszczać nareszcie tego, co narusza dostoyność i bezpieczeństwo Państwa Pruskiego i inuych Państw Związkowych. Pod tym względem rozumieią się tu wszelkie teoryie maiące na celu wstrząśnienie Monarchicznych i w Państwach tychże istnieiących rządów; osławianie Rządów z Państwem Pruskim w związku przyiacielskim zostaiących i osób też Rządy wyobrażaiących, daley wszystko to, co zmierza do wzniecenia w Państwie Pruskiem lub w Niemieckich Państwach Związkowych niechęci i do podżegania przeciw istnieiącym urządzeniom; wszelkie pokusze ia się o ktarzenie w kraiu i za kraiem stronnictw lub związków nieprawnych, albo wystawianie w korzystnem świetle istnieiących w którymkolwiek bądź kraiu stronnictw, które nad obaleniem Rządu pracuią.

3) Dozor nad cenzurą wszelkich w kraiach Naszych wychodzących pism, iakieykolwiek bądź osnowy, porucza się wyłącznie Naczelnym Prezesom, tak w Berlinie iako też w Prowincyiach, którzy do każdey szczególney gałęzi proponować będą potrzebną, dla naywiększego ile można pośpiechu, liczbę ufnych, w naukach biegłych i światłych Cenzorów, przez ustanowione w §. VI. naywyższe Collegium Cenzury Wydziałowi policyynemu Ministerstwa spraw wewnętrznych; co do stosunków zewnętrznych, Ministerstwu spraw zagranicznych, a co do dzieł tyczących się teologii i umieiętności, Ministerstwu spraw duchownych i publicznego wychowania, których to Cenzorów obowiązkiem będzie, ażeby pod ich sterem i stosownie do udzielonych im instrukcyi, podawane im rękopisma, wedle oznaczonych w artykule II prawideł roztrząsali.

4) Cenzura gazet, pism peryiodycznych i dzieł większych, zaiętych całkiem lub w części historyią czasu lub polityką, zostaie pod naywyższym sterem Naszego Ministerstwa spraw zagranicznych; dzieł teologicznych ściśle naukowych, pod Ministerstwem spraw duchownych i publicznego wychowania. Wszelkie inne przedmioty cenzury pod wydziałem policyynym w Ministerstwie spraw wewnętrznych.

Cenzura poezyi i pism z powodu, programmatów szkolnych i innych poiedynczych pisemek tego rodzaiu, w miastach przez Naczelnych Prezesów nie zamieszkałych, porucza się władzom policyynym mieysca, gdzie są drukowane, iatoli pod dozorem i kontrollą Naczelnych Prezesów.

5) Wszelkie katolickie xiążki religiyne i do nabożeństwa powinny, przed podaniem ich do zwyczayney cenzury, uzyskać zezwolenie druku (Imprimatur) od Biskupa dyecezalnego lub iego wyręczyciela, w dowód, iż nie zawieraią w sobie nic przeciwnego nauce kościoła Katolickiego.

6) Urządzone będzie w Berlinie, stosownie do rozmaitości przedmiotów podległe bezpośrednio wymienionym w §§ III i IV Ministerstwom Stanu, z kilku członków i iednego Sekretarza złożone Naywyższe Collegium cenzury dla całey Monarchii.

Głównem iego przeznaczeniem będzie:

1) Rozstrząsanie zażaleń autorów i nakładców z powodu całkowitego lub cząstkowego odmówienia approbacyi druku, i rozstrzyganie onychże w ostatniey instancyi stósownie do myśli prawa niniey szego; —— 2) Czuwanie nad wykonaniem prawa w zględem cenzury, donoszenie z opinią swą właściwemu Ministerstwu o każdem wiadomem mu przekroczeniu, niemniey o przypadkach, gdzieby się zdawało, iż ustanowieni cenzorowie nie odpowiedzieli duchowi prawa ninieyszego, lub gdzieby zaszło przeciw nim zażalenie ze strony któreykolwiek władzy zagraniczney lub kraiowey; —— 3) Korrespondowanie z Naczelnemi Prezesami i władzami cenzuralnemi i przesyłanie im wychodzących od wzmiankowanych Ministerstw Stanu instrukcyi, niemniey załatwienie wszelkich ich wątpliwości, stósownie do udzielonych mu od tych Ministerstw przepisów; —— 4) Wyiednywanie przez raporta do tych Ministerstw zakazu przedawania xiążek drukowanych w Niemczech lub gdzieindziey, za lub bez zezwolenia cenzury, których przedaż zdaie się, iż nie powinna bydź dopuszczoną.

7) Udzielona dotąd akademii umieiętności i uniwersytetom wolność od cenzury, zawiesza się ninieyszem na lat pięć.

8) Xięgarze kraiowi obowiązani są zachowywać przepisy prawa ninieyszego i wtenczas, gdy za granicą każą xiążkę iaką drukować; nie są także uwolnieni od tego obowiązku, chociaż cały nakład wyłącznie dla obcego kraiu iest przeznaczony.

9) Wszelkie pisma drukowe powinny bydź opatrzone nazwiskiem nakładcy i drukarza, ostatniego na końcu dzieła, wszelkie gazety i pisma czasowe nazwiskiem Redaktora w Państwie Pruskiem zamieszkałego. —— Naywyższa władza cenzury iest mocną, oświadczyć przedsiębiercy gazety, iż podany Redaktór nie wpaia potrzebnego zaufania, w którym to przypadku obowiązany iest przedsiębierca, albo przyiąć innego Redaktora, lub ieżeli obranego zatrzymać chce, złożyć zań kaucyią, przez Nasze wyżey wspomnione Ministerstwa Stanu, na wniosek rzeczoney naywyższey Władzy cenzury, oznaczyć się maiącą.

10.) Wolno drukarzowi lub nakładcy przedsiębiorąc druk iakiego dzieła, podać ie do cenzury w całości w czytelnym przepisie, lub częściami w odbitych na probę arkuszach; w ostatnim atoli przypadku sam sobie przypisze, skoroby po wytłoczeniu części dzieła cenzor osądził, iż dalszy ciąg nie może bydź drukowany, i przez wykreślenie onegoż część iuż wyciśnięta na nic się nie przy-

dała. Podane do cenzury rękopismo oznaczy Cenzor na pierwszey i ostatniey stronnicy nazwiskiem swoiem i datą. — Jeżeli dzieło arkuszami do cenzury podawane, wtedy powinno bydź na każdem arkusu wyrażone Imprimatur. Dozwolenie druku iest tylko na rok ieden ważnem; ieżeli druk w ciągu tegoż nie został uskutecznionym, wystarać się należy o nowe zezwolenie.

11) Żadne dzieło zewnątrz Państw Związku Niemieckiego w ięzyku Niemieckim wydrukowane, nie może bydź przedawane w Państwach Królewskich, bez wyraźnego naywyższey władzy cenzury zezwolenia.

12) Nie wolno przedawać żadnego w Niemczech wydanego w którymkolwiek ięzyku pisma, na którego tytule nie iest położone nazwisko znaiomego handlu nakładowego i którego xięgarz nie odebrał od tegoż lub innego znaiomego handlu, za rzetelność tego nazwiska ręczącego.

13) Drukarz i nakładca dopełniwszy przepisów prawa niniey szego i uzyskawszy zatwierdzenie druku dzieła iakiego, wolny iest zupełnie od wszelkiey odpowiedzialności dalszey względem treści onegoż. Gdyby się zdarzył przypadek, przewidziany w §. 6 prawa Seymowego z dnia 20 Września, i Seym Związkowy nakazać miał utłumienie takowego, z należytem zachowaniem teraźniego przepisu, wydanego pisma, wolno nakładcy upomnieć się o wynagrodzenie. Autorowi w żadnym przypadku służyć nie może takoweż zupełne od odpowiedzialności uwolnienie, ale owszem, skoroby się pokazało, iż podszedł uwagę Cenzora (n. p. przez wmieszane godne kary przymówienia lub dwu znaczności, których zamierzona myśl Cenzorowi ukrytą pozostać mogła,) lub podstępnie przez bezprawne środki uzyskał pozwolenie druku, zostaie za to, szczególniey co do poiedyńczych, w obszernem dziele zawartych mieysc niedozwolonych, następnie iak wprzódy odpowiedzialnym. Jeżeli w dziele takowem autor nie iest wymieniony, donieść go winien nakładca; ieżeli tego uczynić nie może lub nie chce, lub autor nie iest obecnym w kraiu poddanym Pruskim, musi go nakładca zastąpić w odpowiedzialności. Wreszcie rozumie się samo z siebie, że skoro w dziele iakim zawieraią się myśli, przez które sądzi się ktokolwiek bydź obrażonym, zastrzega się temuż prawo do autora i nakładcy, pomimo nastąpioney cenzury i dozwolenia druku.

14) Niezmienione nowe wydanie dzieła wyszłego z zezwoleniem od czasu ogłoszenia ninieyszego przepisu, może bez dalszey cenzury drukowanem bydź i za granicą, byle tylko nakładca doniósł o tem władzy cenzury, pod którą drukarz zostaie, lub ieżeli się drukuie za granicą, władzy swoiego mieysca zamieszkania.

15) Nakładca, kazawszy wydrukować dzieło iakie z zezwoleniem, nie iest, obowiązany do żadnych opłat cenzurze, ani do oddawania darmo exemplarza do którevkolwiek biblioteki, od ogłoszenia przepisu niniey szego. Wszakże pozostaie obowiązek oddawania iednego exemplarza Cenzorowi.

16) a. Każdy drukarz w Państwach naszych, drukuiący iakie dzieło, i każdy kraiowy nakładca, daiący drukować co w

kraiu lub za granicą, nie dopełniwszy tych przepisów cenzury, podpada szczególnie za to karze policyyney, w miarę niebezpieczności treści, od dziesięciu do stu talarów, a prócz tego mocną iest policyia, zabrać cały nakład takiego pisma. — Powtórzenie tego przewinienia pociąga za sobą podwoienie kary. Jeżeli autor iest razem nakładcą, spada i na niego kara nakładcy. Xięgarze i drukarze, dopuściwszy się po trzeci raz takiego wykroczenia, utracą prawo tegoż procederu. — *b.* Jeżeli treść pisma iest z siebie kary godną, wymierzone będą prócz tego przepisane prawem kary sądowne, przyczem oświadczamy, iż w razie zuchwałego i nieprzyzwoitego przyganiania i urągania się z ustaw kraiowych i urządzeń w Państwie, nie na to tylko uważać się będzie, czyli ztąd niechęć wyniknęła, lecz że same takowe występne wynurzenia, karę więzienia lub twierdzy od sześciu miesięcy do lat dwóch za sobą pociągaią. Takaż sama wyznacza się kara za ubliżenie winnego uszanowania, członkom Związku Niemieckiego, iako też obcym Monarchom i za zuchwałe ich rządów nagany, maiące w celu wzbudzić nieukontentowanie. — *c.* Za osnowę pisma odpowiedzialnym iest naprzód autor, a potem nakładca, ieżeli go nie może lub nie chce Sądom Naszym dostawić. — *d.* Samo uchybienie rzetelnego doniesienia nakładcy na tytule pisma, chociaż i z zezwoleniem cenzury wydrukowanego, karane będzie na osobie nakładcy sztrofem policyynym od pięciu do pięciudziesiąt talarów. Równey podpadnie karze drukarz, gazetę lub pismo czasowe bez nazwiska Redaktora drukuiąc. — *e.* Przedaiacy lub w innym sposobie wydaiący pisma zakazane, prócz zabrania znalezionych u niego exemplarzy ukarany będzie karą policyyną od dziesięciu do stu talarów, w powtórzonym razie podwoioną tąż karą, a za trzeciem razem, prócz podwoioney kary pieniężney, utraceniem procederu.

Do pism zakazanych należą wszelkie w Niemczech, bez nazwiska nakładcy wychodzące dzieła, i wszelkie Niemieckie gazety i pisma czasowe, nazwiskiem Redaktora nieopatrzone.

17) Gazety i inne pisma czasowe, skoro zawieraią przedmioty Religii, polityki, administracyi kraiowey i historyi, obecnego czasu, wychodzić tylko mogą z zatwierdzeniem rzeczonych zwyż Ministerstw, które ie utłumiać winny, skoro zatwierdzenia tego na złe używaią. — Dan w Berlinie dnia 18 Październik 1819 r.

Fryderyk Wilhelm.
(L.S.) C. Xiążę *Hardenberg.*

Z Paryża d. 11 Listopada.

Monitor z d. 8 b. m. ogłosił rozporządzenie Królewskie, mocą którego otworzenie posiedzeń izb prawodawczych odłożone iest do 29 Listopada.

Król przez Ministra spraw Wewnętrznych rozdać kazał w zeszłym miesiącu Pazdzierniku pomiędzy 40 gminow na naprawienie kościołow i mieszkań plebańskich 102,000 Fr.

Xiężna Angouleme (Madame) zakupiła od Malarza Bataglini obraz, wystawiaiący Ludwika XVI. (oyca swoiego) gdy ostatnią wolą swoią pisał.

Kancelaryia Ministra spraw wewnętrznych przeniesioną zostanie do palacu

Xcia Wagram (Berthier) który Rząd, za 500,000 Fr. kupił.

Dziennik Paryski zapewnia, iż przedsięwziął środki, że opis posiedzeń obu izb będzie szybko, dokładnie i z iak naywiększą bezstronnością umieszczał.

Wystawiana tu teraz iest nowa trajedyia z wielkiemi oklaskami Ludwik IX. (Swięty). Autorem jey iest P. Ancelot.

W Marssyiii zdarzył się nader smutny wypadek. Młody Malarz Broschi, który ożenił się przed dwiema dniami, topił nad węglami żywicę. Ta wybiegła z tygla, zapaliła się, oprysknęła go i łożko, w którem żona ieszcze leżała, i zapaliła firanki. Nadaremnie poparzony mąż usiłuie żonę ratować; spaliła się, a on zaledwo oknem na ulicę potrafił wyskoczyć, i na wpółumarły znaleziony został. Wątpią o jego wyzdrowieniu.

Rossyyski Radca stanu, P. Faber, znayduie się od nieiakiego czasu w Strazburgu i zamyśla tam część zimy przepędzić.

Względem Professora Görres czytamy w Monitorze co nastepuie: — "Gościnność wkłada na każdego cudzoziemca, który jey wzywa, nietylko ścisły obowiązek zachowania ustaw kraju, który go przyymuie, ale nawet mienia względu na stosunki pierwszey swoiey oyczyzny. Przekonanemi przeto iesteśmy iż Görres uznaiąc niesłuszność tego wszystkiego, co przeciw Francyi pisał, uzna także za nieprzyzwoitość pisania we Francyi przeciw Niemcom.,,

Jenerał Hulot na prywatnym niedawno posłuchaniu oddał Królowi własnoręczny list Cesarza Alexandra, w którym Monarcha ten w naymocnieyszych wyrazach oświadcza Królowi naszemu swoią przyiaźń.

Cerulik w Mouveaux, w departamencie północnym, zwołał przed swoy sklepik mnostwo ludzi, chcąc im, iak mowił, pokazać nowy sposob golenia się. Gdy go ci otoczyli, poderznął sobie w ich oczach gardło.

P. Dequiron wydał tu nowe poema w 20tu pieśniach pod tytułem: "La Jerusalem conquise.,,

Z St. Domingo donoszą, że Anglicy naywiększych doznaią grzeczności w Port-au-Prince, że Prezydent Boyer posiada wielką miłośc u ludu i woyska, i że Francuzi chcący tam osiąść, muszą pierwey uzyskać naturalizacyą.

Hrabina Montholon, która z wyspy S. Heleny do Belgium powróciła, iest tu w krótce oczekiwana. Jest ona córką byłego Senatora Hr. Semonville.

Jenerał Cambronne, który wsławił się walecznym postępkiem w bitwie pod Waterloo, utworzywszy z gwardyi Cesarskiey czworogran, krzykaiąc: "Gwardyia umrze, ale się nie podda,, przybył niedawno do Bordeaux, gdzie mieszkańcy chcieli rozmaite wyprawić dla niego uroczystości; lecz usunął się od nich wyiechawszy pokryiemu na powrót do Nant na łono swey rodziny.

W ciągu tego miesiąca zgromadzą się prawodawcze nasze izby, parlament Angielski i Ministrowie na kongress w Wiedniu.

Marszałkowi Turenne ma bydź w Sedan na rynku wystawiony posąg.

Xże Talleyrand przyiechał tu wczoray w wieczór, a Xże Richelieu w krótce przyiedzie.

Zbliżenie się Ministrów do roialistów pokazuie się coraz widoczniey; Hr. Decazes pracował d. 6 kilka godzin z Xciem Angouleme, co niektóre dzienniki poczytuią za zupełne poiednanie się stron obu. Mówią także o drugim zbliżeniu się Ministrów do liberalistów.

Gry hazardowne maią tu bydź zupełnie zabronione.

Anglik należący do rzędu uczonych, przyiął d. 28 z. m. w kościele St. Germain de Prés z całą rodziną religiią Katolicką.

Z Londynu d. 6 Listopada.

W wydziale spraw wewnętrznych u Lorda Sidmouth odbyła się gabinetowa rada, na którey znaydowali się Ministrowie Liwerpool, Bathurst, Castlereagh i Vansittart.

Wczoray w południe Doktor Watson podał Ministrowi spraw wewnętrznych Lordowi Sidmouth prośbę do Xcia Rejenta, że lud Londyński niema dostateczney reprezentacyi w parlamencie, i otrzymał od niego zapewnienie, że mu w następny wtorek odda odpowiedź Xcia Rejenta. Reformatorowie Londyńscy zamyślaią się więc zgromadzić d. 14 b. m. na Smithfield, dla powzięcia tey odpowiedzi.

Listy ostatnie z Manszestru i Liwerpoola donoszą, że tam znowu panuie czynność handlowa, co i tu w niektórych odnogach handlu widzieć się daie.

Oprocz kilkunastu officerów z regularnego woyska i korpusów ochotników, złożyła także wyższey dostoyności osoba służbę, ażeby nie była zmuszoną podnieść oręża przeciw obywatelom.

Gazeta Star wyraża: Wszystkich oczy zwrocone teraz są na otwarcie posiedzeń parlamentu. Niektórzy czynią pytania, z których wynika niespokoyność; inni zapowiadaią z pewnością przedsięwziąść się maiące przez Ministrów środki. Obie może strony wybadać chcą publiczne mniemanie. To tylko zdaie się, że będzie parlamentowi proponowane: 1) Nadanie Lordom namiestnikom prowincyy, gdzie zaburzenia zachodzą, takiey samey mocy, iak w Irlandyi; 2) ograniczenie tak zwaney dwoch pencowey prassy, to iest pism ulotnych, które za tanią cenę dla niższych klas ludu są codziennie lub cotydzień wydawane, ponieważ pobudzaią tylko lud do niedowiarstwa i buntu. Lecz zdaie się, że iakiebądź ograniczenie wolności druku, znaydzie w parlamencie wielki opor; 3) zabronienie zgromadzeń ludu, tak iż bez zezwolenia zwierzchności żadne mieysca mieć niemoże.

W Anglii umiera corocznie 40,000 ludzi na suchoty, z pomiędzy których w samym Londynie do 10,000, a co 20ty niemal człowiek cierpi w Anglii rupturę.

Podług doniesień z Paryża Poseł Amerykański przy Dworze Madryckim, P. Forsyth, wyiechać miał z Madrytu, ale nie do Ameryki, tylko dla ochronienia się przeciw zarazie żołtey gorączki.

Woienny Hiszpański okręt Sabina z 12 przewozowemi statkami, na których znaydowało się 3000 woyska pod Jenerałem Cagigal, zawinął d. 29 Sierpnia do Hawanny.

Z Madrytu d. 28 Października.

Dworska gazeta nasza zawiera wyrok Królewski pod d. 25 b. m. który opiewa: " Chcąc Królewską moią łaską oznaczyć szczęśliwy dzień, w którym dla utrzymania pokoiu i spokoyności w kraiach moich, nadaię Hiszpanom w osobie nayukochańszey moiey małżonki,

trzecią Matkę, i niemogąc szczęścia tego dnia inaczey w zupełności doznać, iak tylko, gdy ile mi ustawy i położenie państwa dozwalaią, osłodzić los nieszczęśliwych, którzy ięczą pod ciężarem zbrodni i kar, przeto postanowiłem winnym, tak na półwyspiu (w Hiszpanii) iako też przyległych wyspach udzielić powszechne przebaczenie, ile bez uszkodzenia trzeciego i sprzeczności z prawami kryminalnemi, korzystać z niego mogą. Wydałem oraz rozkazy do moich rad woienney i Indyyskiey, aby mi niezwłocznie zdanie swoie podały, iak daleko ta łaska rozciągnioną bydź może na przestępnych woyskowych i na tych, których w kraiach moich za morzami rozum odstąpił. Zachowuię sobie oprocz tego rozciągnąć łaskę moię na tych, których pragnę widzieć otaczaiących móy tron z wszystkiemi nayukochańszemi moiemi poddanemi. Postanowiłem zatem i stanowię, co następuie: 1) Powyższe przebaczenie rozciąga się na tych wszystkich przestępcow, którzy znayduią się w więzieniach w Madrycie i królestwie, a żaden z nich nie przewinił przeciw Bogu i Królowi, nie popełnił zbrodni przeciw kraiowi, Xiężoboystwa, fałszu monety, podpalenia, bluźnierstwa, przekupieństwa świadkow, kradzieży prywatnych i publicznych pieniędzy; wyiętemi dalej są włoczęgi, którzy maią bydź do woyska lub domow poprawy oddanemi. 2) Przebaczenie to rozciąga się daley na wszystkich zbiegow i nieprzytomnych buntu przestępcow, ieżeli będący w kraiu stawią się w przeciągu 6 miesięcy, a zagranicą w przeciągu roku przed władzami sądowemi, które odeszlą ich do naywyższego sądu po rozpoznaniu czyli zasługuią na przebaczenie. 3) Przebaczenie w powyższym §. 1 rozciąga się tylko do przestępstw przed ninieyszym wyrokiem popełnionych, ale nie następnie, i t d.

D. 21 umrzeć tu miały na żółtą gorączkę dwie osoby. W Kadyxie znaydowało się d. 18 b. m. 12,539 chorych, a umierało ieszcze po 100 ludzi codziennie. W Sewilli wzmagała się także ta choroba. O woysku i flocie nic nie słyszemy.

— D. 2 Listopada. —

Król oddalił wczoray dla słabości zdrowia Ministra sprawiedliwości i łask Lozano Tores z zostawieniem go przy dotychczasowey pensyi i urzędzie Radcy stanu, a na iego mieysce mianował skarbowego Radcę Margr. Floryda. P. Lozano de Tores przebył 3 lata na swoim urzędzie przez wszystkie zmiany Ministrow Hiszpańskich. Jemu to winna Hiszpaniia wydoskonalenie ułożoney przez iego poprzednika Macanez ustawy przeciw uszłym z kraju Hiszpanom, i nazywaią go tu Hiszpańskim Decazes. (Minister Francuzki tego nazwiska ułożył, iak wiadomo, w r. 1815 listę wygnańcow z kraju.)

Z Bruxelli d. 12 Listopada.

Minister nasz obrzędów i oświecenia, P. Falk, uda się w tych dniach na kongress do Wiednia.

Lord Bentink, stryy Xcia Portland, umarł w pobliskości naszego miasta w 75 roku życia. Rodzina Bentink pochodzi z Hollandyi, przeniosła się do Anglii z Królem Wilhelmem III.

Niemiecka gazeta tuteysza, Motyl, zawiera wiadomość, że wszyscy officerowie Angielscy znayduiący się zagranicą, odebrali rozkaz wrocenie niezwłocznie do Anglii do swoich korpusów.

DODATEK
DO Nro 95.
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 28 LISTOPADA 1819 ROKU W NIEDZIELĘ

Z Wiednia d. 19 Listopada.

Dwór tuteyszy zawdział onegday na dni 12 żałobę po zmarłym N. Królu Sardyńskim Karolu Emanuelu IV i po Xiężnie wdowie Bruńświcko - Luneburgskiey Fryderyce Ludwice Wilhelminie.

Onegday i wczoray przybyli tu Minister stanu W. Xcia Badeńskiego Baron Berstett; Sasko - Weimarski Minister stanu Baron Fritsch; Kró. Saski Minister gabinetowy Hr. Einsiedel; Kro. Saski nadzwyczayny Poseł i pełnomocny Minister przy Dworze tuteyszym Hr. Schüllenburg, i Kro. Bawarski Radca stanu i Dyrektor Ministrowstwa spraw wewnętrznych Baron Zentner.

Z Włoch d. 6 Listopada.

Zrobiony w Rzymie przez Canova posąg Ferdynanda I. Króla obu Sycyliy, został ztamtąd d. 29 z. m. wodą do Neapolu posłany.

Minister Angielski Canning pośpieszył z Rzymu przez Florencyią d. 1 b. m. do Anglii, dla znaydowania się przy otworzeniu parlamentu. W Florencyi kilka tylko godzin zabawił, dla obeyrzenia galeryi W. Xcia i Pałacu Pitti, zaraz wsiadł na okręt.

Jedna z pierwszych rodzin Piemontskich pogrążoną niedawno została przez nieszczęśliwy przypadek w żalu. Margr. Brema, były Minister spraw wewnętrznych królestwa Włoskiego, zachorował niebezpiecznie w wsi swey Sartirana, syn iego pospieszył do Medyiolanu po sławnego Lekarza Paracca i wziął go z sobą do powozu. Gd przewozili się przez rzekę Ticino, rozbił się pram, i oba wraz z ludźmi utopili się. Młody Brema był niegdy szambelanem Vice - Króla Włoskiego, poniosł pod Wagram ciężką ranę, i znaydował się potem w wyprawie do miasta Moskwy.

Od Brzegów Menu d. 15 Listopada.

Ustanowione ostatniemi uchwałami seymu związku Niemieckiego kommissyie są nawet podczas feriow czynnemi. Ces. Austryiacki prezyduiący Poseł, Hr. Buol-Schauenstein, o którym sądzono, iż będzie do Wiednia powołany, nie opuści, stósownie do odebranych od swego Dworu instrukcyy, Frankfortu. Słychać tak-

że, iż feryie seymu nie będą przedłużone, chociażby nawet do tego czasu nie ukończył się kongress Wiedeński.

Pełnomocnikami na kongress Wiedeński wymieniaią: z strony Austryi Xcia Metternich, Pruss. Hr. Bernstorff, Bawaryi Barona Zentner, Saxonii Hr. Schullenburg-Klosterode, Hanoweru Hr. Münster, Wirtemberga Hr. Mandelsloh, Elektorstwa Heskiego Münchhausen, Badenu Barona Berstett, Xiążąt Saskich Weimarskiego Ministra Fritsch, Meklenburga P. Plesen, Nassau P. Marschall, Xiążąt, którzy wspólny głos na seymie maią P. Bergen, wolnych miast Senatora Hach z Lubeki. Reszta pełnomocników związkowych Xiążąt ieszcze nie iest wiadoma.

Hr. Oldenburg (Xże Chrystyian Duński) przybył z małżonką swoią do Frankfortu i przedsiębierze ztamtąd przez Sztuttgard do Włoch podróż, gdzie całą zimę bawić będzie.

Zapewniaią, iż zgromadzenie stanów Hanowerskich podzielone na dwie izby zostanie.

W Reingau ukończył się prawie iuż zbiór wina. Wszędzie nad spodziwanie iest go wiele, i właściciele znaydowali się w kłopocie względem dostania beczek, które nawet znacznie zdrożały; lecz w większym znaydować się będą ieszcze kłopocie względem iego sprzedaży, bo prawie wszystko leży ieszcze wino z roku 18 18 20.

Xże Leuchtenberg (Eugeniusz Beauharnois) rozkazał gościniec publiczny w Xięstwie Eichstädt po obu stronach owocowemi drzewami obsadzić.

Podług gazet Merkury Szwabski i Bawarskiey narodowey miał sekretarz iednego z członków kommissyi środkowey w Moguncyi prosić o odwołanie siebie, co otrzymał i do kraiu (Karlsruhe) powrocił. Wziął on za obelgę, że traktier Moguncki, u którego chciał się stołować, osobno dla niego nakrył, wymawiaiąc się, że iego stołownicy oświadczyli mu, iż więcey u niego nie postoią, ieżeli który z członków środkowey kommissyi u wspólnego z niemi stołu zasiędzie.

Na doniesienie w pismach publicznych o wściekłych lisach w Spesart, Rotenburgu, Szwaycaryi i Nowymiorku, odpowiada stary i doświadczony myśliwy, że to nie iest rzadkiem zdarzeniem w okolicach, gdzie wiele znayduie się lisów, i niemal co rocznie się trafia; ale to zaiącom bynaymniey szkodzić nie może, ponieważ wściekłego lisa unikaią inne lisy, a on pozbawiony będąc węchu, nie potrafi zaiąca ani w leżysku wynaleść, ani, choćby go widział przebiegaiącego, dogonić.

Na ostatni iarmark Lipski kupiec Angielski przywiozł kilka łokci granatowego sukna, łokieć po 7 Fs. 10 szyll. (około 50 talarów, i mowił, że tylko dwa fraki zrobione są z niego; ieden dla Xcia Rejenta, a drugi dla innego Monarchy. Fabrykant sukienny Leinfelder, którego dom w Eupen nosi nazwisko Rüdemeyer, nie widząc atoli iego sukna, założył się, że sztuka sukna, którą z sobą przywiozł, i po 9 1/2 talara łokieć sprzedaie, lepiey iest zrobione niżeli Angielskie Ugodzono się na zakład i dwoch znawców z obcych sukiennych kupców, którzy przyznali, iż Angielskie sukno iest wprawdzie z przednieyszey wełny, ale co do tkania, farby, glancu i wyprawy z suknem Rüdemeyer rownać się nie może.

Podług listu z Minchen Król Bawarski mianował Professora Oken członkiem akademii umieiętności; sądzą iż w tem mieście osiędzie.

W Frankforcie wyszła teraz 4ta część dzieła byłego przy seymie związku Niemieckiego Niderlandskiego Posła, Barona Gagera o Konstytucyiach, która wielkie czyni wrażenie. Bez wątpienia dzieło to iest osobliwością w polityczney naszey Niemieckiey literaturze. Niedogodną tylko iest rzeczą, że pierwsze części zawieraiące opisy Monarchii, arystokracyi i demokracyi rozrzucone są, wychodziły w długich przedziałach i w różnych mieyscach; lecz potrzebne są dla ocenienia i zrozumienia ninieyszey.

Z Christiianii d. 5 Listopada.

W Rodoe w Nerdnald znaleziona została, iak Rządowi doniesiono, d. 21 Września zapieczętowana butelka, którą t m morze zaniosło. Z naydował się w niey na arkuszu napisany rapport przez dowodcę okrętu Angielskiego Hecla należącego do wyprawy do bieguna północnego. Rapport ten był d. 22 Maia r. b. o godzinie 2giey z południa pod stopniem 58 i 4 kr. północney szerokości, a 60 i 55 kresek zachodniey długości pisany, nie zawiera iak tylko wiadomość o wietrze, stanie ciepłomierza, i że wszystek lud na okręcie iest zdrowy. Dołączona była do niego w kilku ięzykach prośba, aby w czyie dostanie się ręce, przesłał go sekretarzowi admiralicyi Angielskiey, co dopełnionem zostało.

ROZMAITOSCI.

Nie wszystkie prawa dozwalaią się usunąć.

Deputowani miasta Orleanu mieli prerogatywę picia tak zwanego honorowego wina siedzący w obecności Króla. Henryk IV poczytał ten zwyczay bydź śmiesznym, i kazał z pokiu, w którym ich przyiął, wszystkie wynieść stołki. Mieli do niego mowę; Król kazał wina nalać, i gdy wahali się przyiąć puhar, rozkazał im koniecznie pić. Usłuchali Króla, wzięli puhar, usiedli na zi emi pili. Zadziwiło to Króla i rzekł z zwykłą swoią dobrocią: "Jak widzę iesteście odemnie przebiegleyszemi. Powiedźcie dobremu moiemu miastu Orlean, iż nie iest moim zamiarem pozbawiać prerogatywy iego deputowanych, ani w moiey mocy zabronić im siedzenia.,,

Osobliwszy proiekt.

Podług gazet Londyńskich chcą na Sheffield w środku miasta Londynu wystawić słup z lanego żelaza 48 stop wysokości, a 2 1/2 stopy średnicy maiący, na którego wierzchu umieszczona bydź ma wielka gazem oświecona bania, która ma całe oświecać miasto.

Nieszczęśliwy rok 88 dla rodziny Stuartow.

W d. 11 Czerwca 1488 Król Jakób przegrał bitwę przeciw zbuntowanym swoim poddanym. W d. 15 Lutego 1588 Maryia Królowa Szkocka została ściętą. W d. 12 Grudnia 1688 Król Jakób II przez swoią ucieczkę odstąpił tronu Angielskiego. W r. 1788 umarł bez mężkich potomków ostatni z Stuartów i pretendent do korony Angielskiey.

Punkt do którego dążyć należy, wedle X. Pradt.

Rodzay ludzi iest zawsze w postępie; wstecz iść nie może, ani też zwrocić go do dawnego zakresu niepodobna. Przestać zatem należy na kierowaniu iego poruszeniami, które przez nowe urządzenie obywatelskich społeczeństw i wzaiemne związk'

pomiędzy ludami otrzymał. Niepodobna nic zataić; działanie na ieden lud, iest działaniem na wszystkie! Słowem świat iest tylko szkołą wzaiemnego uczenia.

Książki Nowe

BRACTWO

Miłosierdzia i *Banku Pobożnego.*

Ordynacyią pierwiastkową roku 1584 od X. Piotra Skargi napisaną, i teraźnieyszą przez Senat Rządzący uchwaloną z dodaniem różnych wiadomości do Bractwa i Banku historyi Polskiey tyczących się; tudzież portretem Fundatora X. Skargi kosztem Bractwa, dla Ubogich kwotę z przedaży przeznaczaiąc wydrukowało in quarto, dostanie u X. Pisarza Łagowskiego w kamienicy Brackiey; w księgarni zaś P. Ambrożego Grabowskiego w Rynku.

Cena na klejowym papierze z kopersztychem . . . fl. 4. —

Są ieszcze Książki do sprzedania w Bractwie następuiące:

1. Konstytucya 3. miast Wolnych, Lubeki, Bremy, Hamburga z Konstytucyą Miasta Krakowa . . f. 2. —
2. Pieczęć na Usta lekkowiernych Duchów . . . . — gr. 26
3. Duch Księgi natury . . — 25
4. Głos JW. Miączyńskiego w Bractwie miany . . — 15
5. Rys Bractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego . . . — 15
6. Kalendarz wieczysty . — 15
7. Rzut oka na Anglią . — 6
8. Myśli Ekonomiczne . — 6

W Krakowie d. 4 Listopada 1819 r.

Piekarski S. B.

TEATR NARODOWY.

W przyszły Wtorek to iest: d. 30 Listopada 1819 ROKU Na BENEFIS *Leona Rudkiewicza*, dana będzie pierwsza Reprezentacyia nowey TRAIEDYI w 4. Aktach z dzieiów Oyczystych oryginalne wierszem przez *Franciszka Jakubowskiego* napisana pod nazwiskiem: MIKOŁAY ZEBRZYDOWSKI WOIEWODA KRAKOWSKI.

DONIESIENIA

W moc Rezolucyi Trybunału tuteyszego dnia 4 Listopada r. b. 1819 Nr. 3356 zapadłey Ruchomości rożne iako to: kosztowności, garderoba, bielizna, stolarszczyzna &c. po niegdy Adamie i Maryiannie Połtysinskich małżonkach pozostałe w dniu 29 Listopada r. b. w Krakowie w Rynku w Domu pod Nr. 14 przez publiczną licytacyią za gotową srebrną monetę sprzedawane będą. W Krakowie d. 15 Listopada 1819.

Olearski, Notaryusz.

W dniu 30 Listopada r. b. o godzinie 3 po południu w domu pod L. 256 przy Ulicy Gołębiey w Krakowie odbędzie się licytacyia w drodze Exekucyi Sądowey ruchomości iako to: Mebli i sprzętow kuchennych, konopi &c. za gotowe pieniądze.

W Krakowie dnia 20 Listopada 1819.

Henr. Salamoński Kom. Sąd.

W dniu 8 Grudnia r. b. o godzinie 3 po południu w domu pod L. 9 na Kleparzu odbędzie się licytacyia na wydzierżawienie tegoż domu rocznie; to iest od dnia 1 Stycznia 1820 do ostatniego Grudnia t. r. w drodze Sekwestracyi Administracyiney. Chcący licytować raczą opatrzeni w Vadium Zlp. 90 w mieyscu i czasie do licytacyi wskazanym znaydować się; gdzie warunki dzierżawy przed rozpoczęciem się licytacyi ogłoszonemi będą. — W Krakowie dnia 27 Listopada 1819.

Henr: Salamoński Sekw: Rządowy.

Jan Aloyzy Szydłowski ma honor donieść Prześwietney Publiczności, iż nietylko będąc sam w Lipsku na ostatnim Jarmarku, ale nadto sprowadził do handlu swoiego w gmachu Sukiennicach Krakowskich maiącego, z naypierwszych fabryk, iako to: z Louvier, Sedan i Niderlandów w różnych gatunkach i kolorach Sukna, Kaźmierki, Korty, Wigonie; i t. d. a te wszystkie za naysłusznieyszą cenę, iedynie podług wartości sprzedaie.